

Indledning

Af Vibeke Søndergaard

Interessen for dette emne rækker en del år tilbage. Begge redaktører er privatpraktiserende psykologer og møder en del klienter med usynlige eller ikke diagnostiserbare lidelser.

Susan Schlüter har tillige i en årrække været konsulent og supervisor for bl.a. Whiplash Foreningen og Dansk Fibromyalgi-Forening. Hun er også en efterspurgt foredragsholder om temaerne. Vibeke Søndergaard har på egen krop oplevet to whiplashskader, som på mange områder har ændret hendes liv, både privat og arbejdsmæssigt.

Da vi begge havde brug for at fordybe os mere og mere i 'de skjulte lidelsers' ætiologi, gik det op for os, at der fandtes ufattelig lidt samlet viden om dette emne. Det blev indgangen til selv at samle og udgive viden om dette.

Vi takker derfor Dansk psykologisk Forlag for deres interesse og støtte, da vi ved henvendelse til dem som udgiver blev mødt med både interesse og imødekommenhed for dette projekt.

Vi har forsøgt at samle så megen og så bredt perspektiveret viden som muligt med danske forfattere og valgte derfor, at bogen skulle være en antologi.

Antologien indledes af Søren Frølich, der med sin artikel *Kronisk smerte – en skjult lidelse*, sætter lidelse, sygdom og syndrom i både historisk medicinsk og psykologisk perspektiv. Han får med sin artikel også sat den kulturelle og traditionelle tænkning og forståelse i fokus. Herefter tager Lisbeth Hede Jørgensen tråden op og giver med sit bidrag *Kroniske smerter – en udfordring i sundhedsvæsenet* sin viden videre med fokus på de udfordringer, både behandlere og klienter/patienter har med både anerkendelse af deres lidelse og synet på dette set fra 'systemets' side.

Derefter vender vi blikket mod en af de, i hvert fald i offentlighedens optik, kendte skjulte lidelser: Per Bernth Jensen har bidraget med *Whiplash – følger af det fysiske og psykiske traume*, mens Annelise Smed har skrevet *Whiplash*, der er en oversigtsartikel over nyere undersøgelser

publiceret i anerkendte internationale tidsskrifter. Begge har mange års erfaring med emnet ud fra hvert deres arbejdsfelt og giver læseren en nuanceret og grundig gennemgang af og forklaring på, hvad lidelsen går ud på, hvilke følger der kan være, og muligheden for at få 'sit liv' tilbage i en anden form end før traumet. Som afrunding på dette har Jesper Mogensen med sit bidrag sat hele 'styringsenheden' i spil for at formidle den rent fysiologiske del af den psykiske tilstand, der kan opstå med lynets hast for de klienter/patienter, der udsættes for uheld med hjerneskade til følge. Dette beskrives og drøftes i hans kapitel *Hjernen – dynamisk i sundhed og sygdom*.

Torben Helstrups bidrag *Øjenmotorisk og visuomotorisk koordinations-svigt ved hovedtraume uden objektive skader* eksemplificerer og perspektiverer de 'skjulte' lidelsers flersidede problemfelt ud over de smerter og øvrige gener og mén, der ledsager disse lidelser. Bente Danneskiold-Samsøe, Anders Jespersen, Lene Dreyer, Else Marie Bartels og Stine Amris tager med kapitlet *Fibromyalgi* fat om en lidelse, hvis smertesyndrom har været kendt og beskrevet siden 1900-tallet og trods dette en lidelse, hvor diagnosen fortsat er kontroversiel og årsagssammenhængen stadig uklar. Det kroniske smertesyndrom kan identificeres, men er dog stadig lige uforklarligt og derfor ofte ledsaget af følgesymptomer, som kan være svære at få forståelse for i omgivelserne. *Vulvodyni – en af de skjulte lidelser* af Birgit Petersson giver os endnu et perspektiveret syn på en af de smertelidelser, der skaber forringet livskvalitet, bl.a. fordi det i første omgang ofte ikke er muligt for de kvinder, der rammes, at blive accepteret eller forstået, når de kommer med de beskrevne klager og symptomer. Endnu et godt eksempel på, hvor vanskeligt det kan være at blive anerkendt på sine symptomer, selv om klagerne er velkendte.

Afslutningsvis beskriver Helle Hald i sit bidrag *Et juridisk perspektiv* den side af tilværelsen, mange patienter/klienter møder, når der opstår tvivl om rigtigheden af de gener og mén, den skadelidte beskriver og skal have erstatning eller godtgørelse ud fra.

For at relatere de beskrevne bidrags vidensområder til det, vi ønskede at blive klogere på, og for at skabe et mere samlet billede, har vi valgt at give ordet til en af de klienter/patienter, der har været gennem forløbet som skadesramt. Charlotte Sørensen har derfor i kapitlet *Det usynlige handicap* beskrevet sin egen historie.

Poul Videbech bevæger sig i bogens efterskrift til begge sider af det, de smerteramte kan opleve, nemlig at smerter forværres af depression, men også at det modsatte kan være tilfældet. Med stor viden og erfaring får vi i efterskriftet *Depression – skjult lidelse i anden potens?* bud på, hvordan behandling af smerteklienter med psykisk tilknytning kan tilrettelægges. Poul Videbech samler op på bogens kapitler og afsluter således antologien.

